

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τίτλος εργασίας:

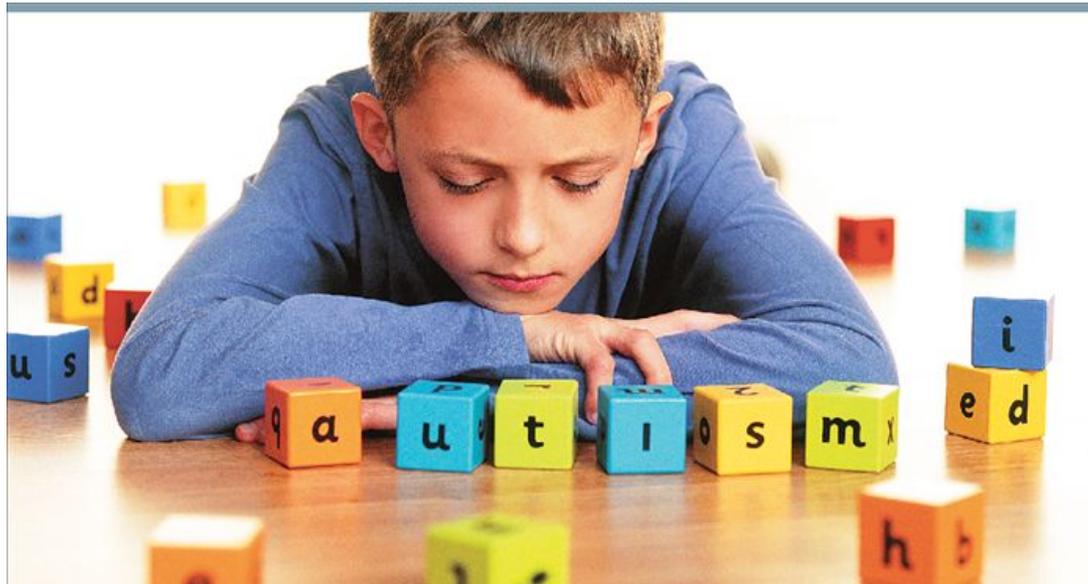

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Θεραπευτικές παρεμβάσεις στη διαταραχή του αυτιστικού φάσματος: βιβλιογραφική ανασκόπηση

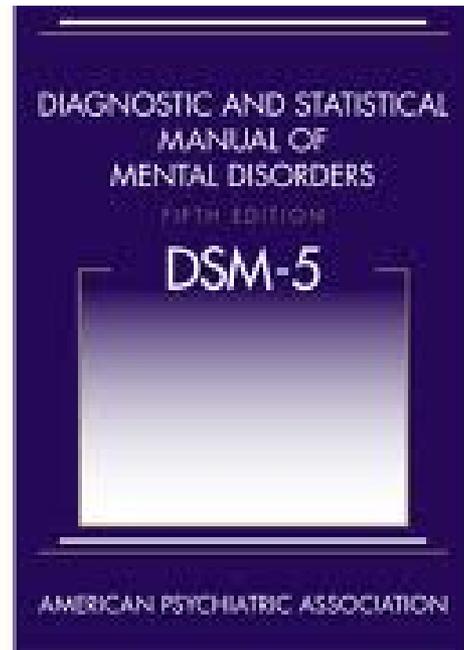
Τι είναι ο αυτισμός;

Είναι μία αναπτυξιακή δυσκολία η οποία επηρεάζει σημαντικά την επικοινωνία, την κοινωνική αλληλεπίδραση και παρουσιάζει στερεοτυπικές συμπεριφορές, ενδιαφέροντα και δραστηριότητες.

Πως γίνεται η διάγνωση;

Η διάγνωση γίνεται από κάποιον ειδικό (παιδοψυχίατρο, λογοθεραπευτή) με τα κριτήρια που ορίζει το διαγνωστικό και στατιστικό εγχειρίδιο των ψυχικών διαταραχών (DSM-5)

DSM-5 Διαγνωστικά Κριτήρια

A. Ελλείμματα στην κοινωνική επικοινωνία/αλληλεπίδραση (να πληρούνται όλα)

- Προβλήματα στην ανταπόδοση συναισθήματος
- Ελλείμματα στις μη προφορικές επικοινωνιακές συμπεριφορές που χρησιμοποιούνται για την κοινωνική αλληλεπίδραση
- Ελλείψεις στην ανάπτυξη και διατήρηση σχέσεων οι οποίες είναι κατάλληλες για ανάπτυξη

DSM-5 Διαγνωστικά Κριτήρια

B. Περιορισμένη και επαναλαμβανόμενα μοτίβα συμπεριφοράς, ενδιαφερόντων ή δραστηριοτήτων (να πληρούνται 2 από 4)

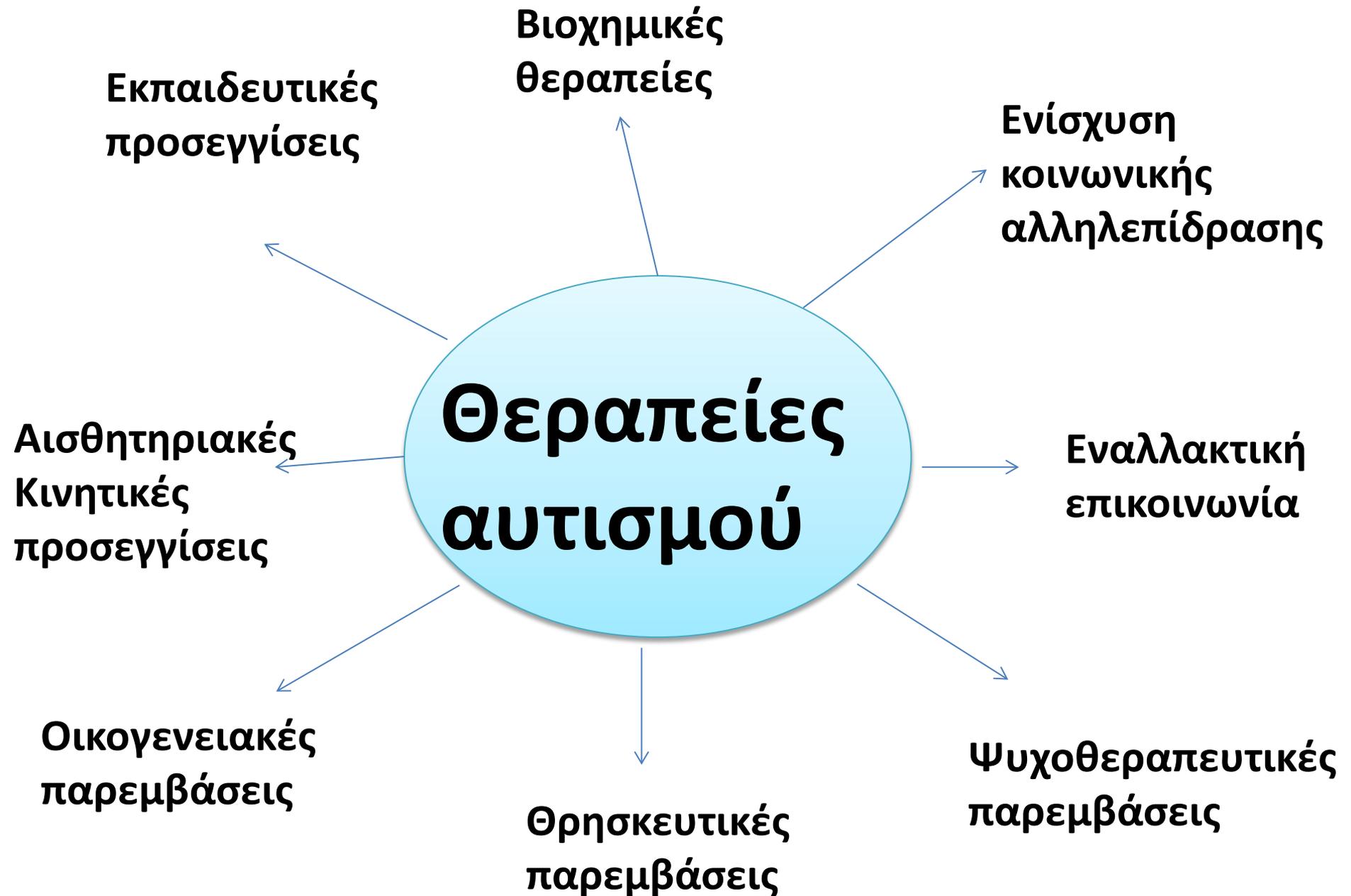
- Στερεότυπος ή επαναλαμβανόμενος λόγος, μηχανικές κινήσεις ή χρήση αντικειμένων
- Υπερβολική προσκόλληση σε ρουτίνες, τελετουργικά μοτίβα λεκτικών ή μη συμπεριφορών, υπερβολική αντίδραση σε αλλαγές
- Υπερβολικά περιορισμένα, σταθερά ενδιαφέροντα τα οποία παρουσιάζουν ανωμαλία στην ένταση ή στη συγκέντρωση
- Υπέρ ή υπό-αντισραστηκότητα σε αισθητηριακά ερεθίσματα ή ασυνήθιστα ενδιαφέροντα σε αισθητηριακά ερεθίσματα από το περιβάλλον

DSM-5: Διαφορές από το DSM-4

Οι διαγνώσεις:

- αυτιστική διαταραχή,
- σύνδρομο Asperger,
- διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή μη προσδιοριζόμενη αλλιώς,

υπάγονται πλέον στη διάγνωση της διαταραχής του αυτιστικού φάσματος (ASD)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Εφαρμοσμένη ανάλυση της συμπεριφοράς

Στόχος: Αλλαγή προβληματικών συμπεριφορών και εκμάθηση χρήσιμων δεξιοτήτων.

Μέθοδος:

1. Ο θεραπευτής δίνει ερέθισμα.
2. Συνοδεύει με προτροπή της σωστής αντίδρασης.
3. Παίρνουμε αντίδραση απ' το παιδί (σωστό ή λάθος)
4. Κατάλληλη αντίδραση από θεραπευτή (ανταμοιβή ή διόρθωση)
5. Καταγραφή συμπεριφορών για οργάνωση πλάνου θεραπείας

Αντίλογος: Τα άτομα που προωθούν αυτή τη μέθοδο επιμένουν στη στενή εφαρμογή της και δεν κατορθώνουν να διδάξουν τα παιδιά με αυτισμό να χρησιμοποιούν τις λειτουργικές τους δεξιότητες ανεξάρτητα σε φυσικά πλαίσια.

Εφαρμοσμένη ανάλυση της συμπεριφοράς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΕΑCCH

Στόχος: Να καταστήσει το περιβάλλον προβλέψιμο, βοηθώντας το παιδί να το κατανοήσει και έτσι να λειτουργήσει με περισσότερη ασφάλεια, αξιοποιώντας και εξασκώντας τις ικανότητές του.

Μέθοδος: Οι δάσκαλοι οργανώνουν ατομικούς χώρους εργασίας όπου κάθε παιδί μπορεί να εκτελέσει διάφορες δραστηριότητες.

Αντίλογος: Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι το ΤΕΑCCH όχι μόνο δεν προωθεί την ένταξη του ατόμου με αυτισμό στην κοινωνία, αλλά απομονώνει νοητικά το άτομο από το περιβάλλον του και μειώνει έτσι και την κοινωνική του αποδοχή.

ПРОГРАММА ТЕАССН

Μέθοδος Floortime

Στόχος: Ανάπτυξη γνωστικών, γλωσσικών και κινητικών δεξιοτήτων.

Μέθοδος: Παιγνιοθεραπεία που αποτελείται από 6 λειτουργικά ορόσημα τα οποία πρέπει να περάσει το παιδί ώστε να πιστοποιηθεί η συναισθηματική του ωριμότητα

Αντίλογος: Κάποιοι επικριτές της μεθόδου εκφράζουν το δισταγμό τους διότι δεν έχουν διεξαχθεί επαρκείς και ανεξάρτητες επιστημονικές μελέτες για την εξακρίβωση της επάρκειας της θεραπείας αυτής

Μέθοδος Floortime

Γνωστική – συμπεριφορική θεραπεία:

Στόχος: Αποδυνάμωση της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα σε προβληματικές συνθήκες και στις αντιδράσεις τους, όπως φόβος, κατάθλιψη, θυμός, αυτοκαταστροφή και ηττοπάθεια και κατανόηση ότι συγκεκριμένα μοτίβα συμπεριφοράς προκαλούν ανεπιθύμητα συμπτώματα.

Μέθοδος: Συναισθηματική εκπαίδευση, όπου τα άτομα μαθαίνουν να βιώνουν το φάσμα και το συνεχές της συναισθηματικής εμπειρίας και έκφρασης, και διορθώνουν τις λανθασμένες, διαστρεβλωμένες και δυσλειτουργικές αντιλήψεις και πεποιθήσεις τους.

Αντίλογος: Δεν έχουν διεξαχθεί επαρκείς έρευνες που να επαληθεύουν την αποτελεσματικότητα της εν λόγω μεθόδου επειδή δεν έχει χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Κοινωνικές ιστορίες

Στόχος: Η διδασχή της κατανόηση των κοινωνικών καταστάσεων από το παιδί που του προκαλεί άγχος, ανασφάλεια ή επιθετικότητα.

Μέθοδος: Συγγραφή ενός κοινωνικού σεναρίου, εξατομικευμένο και προσαρμοσμένο στο γνωστικό επίπεδο του παιδιού

Αντίλογος : Αν δεν προσέξουμε υπάρχει ο κίνδυνος να δημιουργήσουμε παιδιά που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις κοινωνικές ιστορίες και μπορεί να αποτελέσουν οι ίδιες μια στερεοτυπία.

Κοινωνικές ιστορίες

I enjoy playing with other children

I can ask other children: "You want to play with me?"

If they say "Yes", I can go and play with them and have fun

If they say "No", it's OK

I can play with other children or play by myself

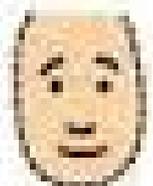
Get Ready For Bed

1. Wash

my

face.

2. Brush

my

teeth.

3. Put on

my

pajamas.

Κύκλος των φίλων

Στόχος: Προώθηση της ένταξης των παιδιών με διαταραχές της συμπεριφοράς και του συναισθήματος στο χώρο του σχολείου.

Μέθοδος: Δραστηριότητες οι οποίες γίνονται με τη συνεργασία φυσιολογικών παιδιών και παιδιών με αυτισμό.

Αντίλογος: Ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι δεν αφιερώνει αρκετό χρόνο στη διδασκαλία γνωστικών και συμπεριφορικών δεξιοτήτων.

Κύκλος των φίλων

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

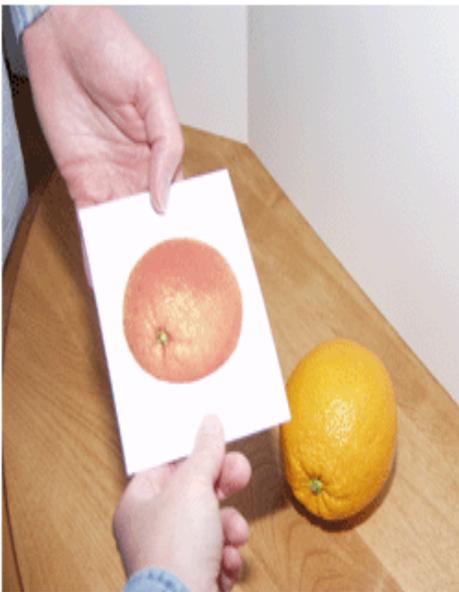
Επικοινωνιακό Σύστημα Ανταλλαγής Εικόνων

Στόχος: Εναλλακτικό σύστημα διδασκαλίας και απόκτησης λειτουργικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Μέθοδος: Διδάσκει το άτομο να δίνει την εικόνα ενός επιθυμητού αντικειμένου σε έναν «σύντροφο επικοινωνίας», ο οποίος αμέσως ανταποκρίνεται στην αλλαγή σαν να είναι αίτημα.

Αντίλογος: Υπάρχει ο φόβος, ότι η στήριξη σε ένα μη-λεκτικό μέσο επικοινωνίας θα αποδυναμώσει ακόμα περισσότερο τις προσπάθειες ανάπτυξης του προφορικού λόγου και το κατά πόσο τα παιδιά με αυτισμό κατανοούν τις αρχές της επικοινωνίας, ώστε να χρησιμοποιούν συνειδητά και αποτελεσματικά το PECS.

Επικοινωνιακό Σύστημα Ανταλλαγής Εικόνων

Request an item

Receive the item

 I want		 I see		 thank you	
 drink	 biscuit	 apple	 cake	 crisps	 banana
 book	 sand	 bricks	 pens	 farm	 puzzle
 shoe	 jumper	 trousers	 coat	 sock	 hat

Νοηματική γλώσσα

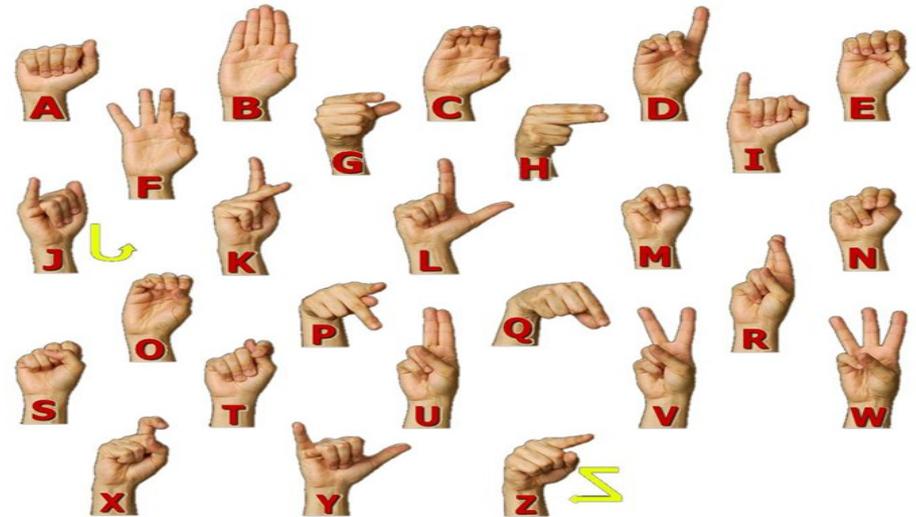
Στόχος: Εναλλακτική σύστημα επικοινωνίας.

Μέθοδος: Εκμάθηση νοημάτων ως μέσω επικοινωνίας.

Αντίλογος: Οι περισσότερες έρευνες αναφέρονται στην ουσία στη χρήση μεμονωμένων νοημάτων και όχι μιας ολοκληρωμένης επικοινωνιακής γλώσσας.

Νοηματική γλώσσα

το Αλφάβητό μου

Γλωσσικό πρόγραμμα ΜΑΚΑΤΟΝ

Στόχος: Ενθαρρύνει την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων και την εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης σε παιδιά με επικοινωνιακές διαταραχές.

Μέθοδος: Αποτελείται από ένα βασικό λεξιλόγιο-νοήματα και τα αντίστοιχα σύμβολα τα οποία διδάσκονται στο παιδί ενώ ταυτόχρονα προφέρεται και η αντίστοιχη λέξη κάθε φορά.

Αντίλογος: Δέχεται κριτική για την ύπαρξη και τη χρήση νοημάτων, εξαιτίας της αποτυχίας της εκπαίδευσης παιδιών με αυτισμό με τη νοηματική γλώσσα, στη δεκαετία του 1980.

Γλωσσικό πρόγραμμα ΜΑΚΑΤΟΝ

Stage 1

Mummy / Mother / Mum		Drink, A (1)	
Daddy / Father / Dad		Water (2) (drink of)	
Brother (1) (put initial of name in square)		Biscuit	
Brother (2)		Dinner (1)	
Sister (1) (put initial of name in square)		Dinner (2)	
Sister (2)		Food (1)	

1

© The Makaton Charity Copying restricted. See Introduction.

ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ – ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Μουσικοθεραπεία

Στόχος: Αποσκοπεί στην προώθηση της ισορροπίας ανάμεσα στη συναισθηματική, σωματική, νοητική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού.

Μέθοδος: Είναι μια ενεργητική διαδικασία που εμπριέχει το παίξιμο οργάνων, το τραγούδι, το άκουσμα της μουσικής και το λίκνισμα στο ρυθμό της.

Αντίλογος: Οι όποιες βελτιώσεις σε προφορικές και μη προφορικές επικοινωνιακές δεξιότητες είναι βραχυπρόθεσμες. Δεν παρατηρούνται σημαντικές βελτιώσεις στα προβλήματα συμπεριφοράς.

Μουσικοθεραπεία

Αισθητηριακή ολοκλήρωση

Στόχος: Η αλλαγή του τρόπου αντίδρασης του εγκεφάλου στην επεξεργασία αισθητηριακών πληροφοριών, για την ανάπτυξη δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη μάθηση, την κίνηση, την συναισθηματική ωριμότητα και την κοινωνική συμπεριφορά.

Μέθοδος: Σε ένα δομημένο και προστατευμένο περιβάλλον με κατάλληλο εξοπλισμό δίνονται αισθητηριακές πληροφορίες, ώστε να τις λάβει το παιδί και μέσω αυτού να έλθει η ολοκλήρωση.

Αντίλογος: Δεν αποτελούν μια ολοκληρωμένη θεραπευτική πρόταση, μπορεί να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά με μια αποδεδειγμένα χρήσιμη εκπαιδευτική παρέμβαση.

Αισθητηριακή ολοκλήρωση

Ακουστική ολοκλήρωση

Στόχος: Η αποκατάσταση της ακοής και του τρόπου με τον οποίο ο εγκέφαλος αντιλαμβάνεται ή επεξεργάζεται τις ακουστικές πληροφορίες που λαμβάνει.

Μέθοδος: Το άτομο ακούει μουσική μέσα από ένα ηλεκτρονικό σύστημα, το οποίο φιλτράρει και στέλνει με τυχαίες συχνότητες ή με συγκεκριμένες τη μουσική στο αυτί του ατόμου με την χρήση ακουστικών. Οι συχνότητες γυμνάζουν το μέσο αυτί και τον εγκέφαλο, ενώ τα ακουστικά κύματα δονούν και γυμνάζουν τους μύες του αυτιού.

Αντίλογος: Ελάχιστες έρευνες υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα της μεθόδου, ενώ αρκετές βασίζονται κυρίως σε διηγήσεις γονέων και παρέχουν ελάχιστες πληροφορίες για τις τεχνικές μέτρησης της συμπεριφοράς και τα στατιστικά μέσα αξιολόγησης των αποτελεσμάτων που χρησιμοποιήθηκαν.

Ακουστική ολοκλήρωση

Οπτικές Θεραπείες:

Στόχος: Βελτίωση της οπτικής επεξεργασίας και της οπτικής – χωρικής αντίληψης τα οποία σχετίζονται με προβλήματα συντονισμού και προσοχής.

Μέθοδος: Η θεραπεία γίνεται με κινητικές ασκήσεις του ματιού, φακούς επαφής και χρωματιστά φίλτρα.

Αντίλογος: Υπάρχουν μόνο 3 επιστημονικές μελέτες από την ίδια ομάδα επιστημών, οι οποίες καταλήγουν σε διαφορετικά αποτελέσματα.

Διευκολυνόμενη επικοινωνία

Στόχος: Ανάπτυξη λειτουργικής επικοινωνίας, μέσω βοηθημάτων.

Μέθοδος: Εκτέλεση δραστηριοτήτων σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, με τη χρήση βοηθημάτων (πληκτρολόγιο, συνθεσάιζερ ήχου), για διευκόλυνση.

Αντίλογος: Η διευκολυνόμενη επικοινωνία δεν αποτελεί θεραπεία για τον αυτισμό αλλά μπορεί να είναι μια σημαντική επιλογή επικοινωνίας για ορισμένα παιδιά με αυτισμό.

Διευκολυνόμενη επικοινωνία

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Μη-κατευθυνόμενο παιχνίδι

Στόχος: Ενίσχυση της ανάπτυξης της αλληλεπίδρασης και της κατανόησης και της χρήσης του προφορικού λόγου.

Μέθοδος: Διαρρύθμιση του περιβάλλοντος προκειμένου να αυξηθούν τα κίνητρα και οι ευκαιρίες του παιδιού με αυτισμό και η ανταπόκριση του σε διαφορετικά περιβαλλοντικά ερεθίσματα.

Αντίλογος: Δεν έχει μελετηθεί ευρέως σε έρευνες και τα αποτελέσματα της είναι αμφιλεγόμενα.

Εκπαίδευση στην πιλοτική αντίδραση

Στόχος: Ενίσχυση του συμβολικού παιχνιδιού, της αλληλεπίδρασης, της χρήσης λόγου και των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Μέθοδος: Χρησιμοποιεί μια πιλοτική συμπεριφορά από ανθρώπους που ζούνε ή εργάζονται με άτομα με αυτισμό για να μεταβάλλει μια άλλη συμπεριφορά.

Αντίλογος: Ορισμένοι υποστηρίζουν πως η βελτίωση να οφείλεται κυρίως στην έχει ευαισθητοποίηση του περιβάλλοντος του παιδιού και όχι τόσο σε αύξηση των θετικών του συμπεριφορών.

ΒΙΟΧΗΜΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ

Φαρμακοθεραπεία

Στόχος: Βελτίωση διάφορων συμπτωμάτων και αύξηση της ικανότητας του ατόμου, για να επωφεληθεί από εκπαιδευτικές και συμπεριφορικές παρεμβάσεις και παρατήρηση βελτίωσης της συμπεριφοράς.

Μέθοδος: Λήψη Φαρμάκων

Αντίλογος: Τα φάρμακα πρέπει να είναι η τελευταία λύση που επιλέγουμε, ιδιαίτερα όταν το παιδί εκδηλώνει συμπεριφορές που μπορεί να είναι καταστροφικές ή έχει συνοδά οργανικά προβλήματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

1. Κάθε παιδί έχει το δικό του μοναδικό προφίλ με βάση το οποίο πρέπει να αποφασίζεται ποια θεραπεία είναι η πλέον κατάλληλη.
2. Κάθε λογοθεραπευτής πρέπει να αξιολογεί συνεχώς την απόδοση της εκάστοτε θεραπευτικής μεθόδου και να κάνει τροποποιήσεις αν κρίνεται απαραίτητο.
3. Συχνά ο συνδυασμός θεραπευτικών μεθόδων επιφέρει καλύτερο αποτέλεσμα.
4. Απαραίτητη κρίνεται η συνεργασία του θεραπευτή με την οικογένεια.

Επίλογος

Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι πως τα παιδιά με αναπηρίες είναι πάνω από όλα παιδιά, γι' αυτό πρέπει όχι μόνο οι θεραπευτές, αλλά και η ευρύτερη κοινωνία να τηρούν μια **στάση κατανόησης και συμπαράστασης**. Δυστυχώς, όμως κάποιοι από εμάς δυσκολευόμαστε να αποχαιρετήσουμε αρνητικές συμπεριφορές και τα αντιμετωπίζουμε με φόβο ή αδιαφορία, ενώ άλλες φορές, τα **καταδικάζουμε στην απομόνωση**.